

KIDEM TAZMİNATI FONU KANUN TASLAKLARI TARİHİ - 3

YILDIRIM KOÇ

80'li yılların ikinci yarısı

1980'lerde gündeme gelen taslakların ikisi ise 1984 ve 1986 yıllarına aitti. Biri hazır olduğu açıklanmasına rağmen Meclis'e gelmezken, diğeri işçi temsilcilerinin tepkisi ile püskürtüldü.

1984 TASLAĞI

7. Çalışma Meclisi, 16 ve 26-27 Temmuz 1984 günleri Ankara'da toplandı. Toplantının gündemi, kıdem tazminatı fon taslağıydı. Bu toplantıda ele alınmak üzere 1984 yılı Temmuz ayında bir kıdem tazminatı fon taslağı hazırlanarak işçi ve işveren örgütlerine iletildi.

Taslak 28 maddeden oluşuyordu. Taslağın 3. maddesinde kanunun kapsamı şu şekilde düzenlenmişti: "Bu kanun; hizmet akdine müsteniden çalışan işçiler ile bunların işveren ve işveren vekillerine ve 5434 sayılı kanuna tabi olarak çalışanlara uygulanır."

Taslağın 10. maddesinde, her yıl için işçilerin prime esas ücretinin 1 aylığı tutarında bir primin, işverenler tarafından Ocak ve Haziran aylarında 2 eşit taksitte ödenmesi öngörülüyordu.

Taslağın 24. maddesi ise fonun, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca 6 ay içinde hazırlanacak bir yönetmeliğe göre işletileceğini hükme bağlıyordu.

Taslakta, bağlı buldukları kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik, malullük aylığı bağlanan ya da toptan ödeme almak üzere hizmet akitleri feshedilenlerin kendilerine, ölümleri durumunda ise haksahiplerine kıdem tazminatı ödenmesi öngörülmüştü.

7. Çalışma Meclisi 16 ve 26-27 Temmuz 1984 günlü toplantısı sonrasında bir açıklama yayınladı. Açıklamada işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinin görüş birliği sağladığı konular şu biçimde ifade edildi: "Mecliste tartışılan sebepler dolayısıyla, kıdem tazminatı fonu kurulmalıdır; Fon'un kurulması ile, işçilerimizin kazanılmış haklarında bir kayba sebebiyet verilmeyeceği gibi, işverenler de mükerrer ödemelerle yeni külfetlere sokulmamalıdır; Çalışma barışının korunması, kanunların sağladığı imkanlarla işçinin, işin ve işyerinin güvenliğinin sağlanması tarafların temel hedefidir; Kurulacak olan Kıdem Tazminatı Fonu'nun en iyi ve rantabl şekilde işletilmesi tarafların müşterek arzusudur."

7. Çalışma Meclisi'nden fona destek kararının çıkması üzerine başlayan tartışmaların ardından taslakta bazı değişiklikler yapıldı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Kutlu Savaş, yaptığı açıklamada işçilik kıdemi 15 yıldan fazla olanların yeni düzenlemenin kapsamı dışında bırakılacağını belirtti (Hürriyet, 27.8.1984). Türk-İş ise kıdem tazminatı fonuna karşı daha açık bir tavır takınmaya başladı (Cumhuriyet, 25.10.1984).

Konu çalışma yaşamının gündemine 1985 yılının son günlerinde Başbakan Turgut Özal tarafından yeniden getirildi (Cumhuriyet, 28.12.1985). Taslağın, 1986 yılı Şubat ayında

Meclis'e sunulacağı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli tarafından açıklandı (Cumhuriyet, 30.12.1985). Ancak TBMM'ye bir kanun tasarısı sunulmadı.

1986 TASLAĞI

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 1986 yılının Ocak ayında bir taslak hazırlayarak görüş bildirilmesi talebi ile işçi ve işveren örgütlerine iletti. Taslak 26 maddeden oluşuyordu.

Kanunun kapsamı 2. maddede şu şekilde düzenlenmişti: "Bu kanun iş kanunlarına tabi işçiler ve 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na tabi olarak çalışanlar ile bunları çalıştıranlara uygulanır. Yukarıdaki fıkra kapsamına girmemekle birlikte; (a) Zorunlu olarak Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamına girenler; (b) Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunlara göre kamu kuruluşlarında sözleşmeli olarak çalışanlardan özel kanunlarında kendilerini T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirmeye ait hüküm bulunması sebebiyle emekli ikramiyesine hak kazanacak olanlar, ile bunları çalıştıran ve isteğe bağlı olarak bu kanun hükümlerinden faydalanmak isteyenler haklarında da bu kanun hükümleri uygulanır."

Taslağın 11. maddesine göre, fona ödenecek yıllık prim miktarı, prime esas ücretin 1 aylık tutarı olarak belirlenmişti. Bu miktar Şubat ve Temmuz aylarında 2 eşit taksitte ödenecekti.

Fonun yönetimi taslağın 5. maddesinde şu biçimde düzenlenmişti: "Fonun yönetimi ile ilgili işler; Yüksek Planlama Kurulunun kararları doğrultusunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının gözetiminde yürütülür. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, fonun yönetimi ile ilgili konularda Yüksek Planlama Kuruluna üye sıfatı ile katılır. Bu kanuna göre yapılacak ödemelere esas teşkil edecek primlerin tahsili, tediyesi, takibi ve bu işlemlerin gerektirdiği işlerin Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından yerine getirilmesi ve fonun işletilmesi usul ve esasları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükte gösterilir."

Taslağın 12. maddesi de kıdem tazminatına hak kazanılmasını ve tazminatın ödenmesini şu biçimde düzenlemekteydi: "Her ne sebeple olursa olsun hizmet akdi sona erenlerden bir yıllık hizmet süresini tamamlayanlar kıdem tazminatına hak kazanırlar. (A) Ödeme yapılabilmesi için; (a) Ölüm halinde kanuni mirasçılığın, (b) Yaşlılık, emeklilik, malullük hallerinde, aylığın bağlanması veya toptan ödeme yapılması konusunda karar alınmış olmasının, (c) Bunların dışındaki sebeplerle hizmet akdinin sona erdiğinin belgelenmesi zaruridir. (B) Ölüm, yaşlılık, emeklilik, malullük sebepleriyle hizmet akdi veya kamu görevi ilişkisi sona erenler ile toptan ödeme yapılanlar dışında kalanlara işsiz kalınan ilk 6 aylık süre için fona ödenmiş primin % 40'ını aşmamak ve uygulanmakta olan asgari ücret gözönünde bulundurulmak suretiyle kıdem tazminatına mahsuben işsizlik avansı ödenir. Avans alanlardan 10 yıl süre ile fon kapsamı dışında kalanlara tazminatlarının bakiyesi, avans almamış olanlara ise tazminatlarının tamamı ödenir. Kendisine avans ödemesi yapılan kimsenin işe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde aldığı avansı fona iade etmesi halinde eski hizmeti kıdem tazminatı hesabında nazara alınır."

Fon taslağı özellikle işçi temsilcilerinden büyük tepki gördü ve TBMM'ye gönderilmedi.